

Tribuna Nouă

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA
Bulev. Regina Maria Nr. 12. Tipografia „Aradul”
INSERȚII
se primesc după tarif la Administrația ziarului și la toate agențiile de publicitate.

Lei ex.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL
DIRECTOR: ION MONTANI.

2 Lei ex.

Povada campaniilor calomnioase

Arad, 27 Octomvrie.

Constituțiile țării și în special aparat care servește de ecleorilor de apărare națională și se numește siguranța generală a statului au fost și înainte vreme atacuri stăruitoare și violente. Ziare cari reprezentau un spirit dușmanos, născut odată răsădă a cărei supremă poruncă este numai „ochi pentru ochi și dinți pentru dinți” iar nu „bine pentru bine” adăposteau aceste atacuri. Viziuni ascunse și întărite ale vremilor ce le doreau vină cândva, provocau acea dușmanie care nu-și avea rostul în vreme de cari vorbim.

Odată cu războiul ura ancestrală prins puteri noi și țara noastră văzută deodată obiectul unui foc concentrat îndreptat împotriva tuturor instituțiilor ei spre a-i știrbi morală și prestigiul solidarității ei în ochii celorlalte puteri europene. Organizațiile distructive societății actuale au pornit și ele în propagandă calomnioasă n'a fost răzătoare. Oficineri speciale au fost trimiși la Zurich, Viena, Budapesta, Londra, Paris și Roma cu misiunea exclusivă de a defăima țara noastră.

Interiorul țării opera dușmănoasă continuă cu toată stăruința. Factorii, ajutați de agenții comunisti, au reușit să-și întovărășească conștiința criminală a câtorva din membrii unor fracțiuni politice întesându-i la campania de ponegrire. Atacurile împotriva administrației au avut scop de a căuta să salveze de la prînși în flagrant delict de complot împotriva orănei stabilite de a solidariza spiritele slabe și să împotriva unor preținse proceduri barbare.

Un caz care ilustrează constatare, e cari nu noi le facem cei dintâi, a petrecut, sub ochii noștri, aci la Arad. Într'un așa zis cămin muncitoresc; — dupăcum cititorii noștri știu — șapte comuniști au fost prinși în flagrant delict de răspundere de manifeste revoluționare. Delicvenții au fost arestați, iar ancheta făcută stabilind pe deplin vinovăția lor, cu toate probele cerute de procedura penală. Mafiia dușmănească a prins mediul de veste. Atacuri furioase au pornit împotriva organelor politice; arestații, cari n'au absolut nici vină, au fost maltratați în mod sistematic, schiodiți și aduși în stare turbundă, iar o femeie — oroare! — avea craniul sfărâmat în beciurile poliției. Alarmați de minciunile înșelate de ei înșiși, delegații organizațiilor comuniste au intervenit cu petițiuni în favoarea complotiștilor. În urma rezultatului negativ, apare, într'un ziar politic din București, un articol care culmina în învinuiri scanaloase. Lumea din Arad comentează, nestind ce s'a crează.

Instaurarea unei anchete colective a reprezentanților ziarelor, a tăiat scurt surzările mincinoase. Ceice au participat la ea, s'au convins pur și simplu, că există dovezi certe de vinovăție, că arestații n'au fost maltratați, că nu au declarat greva foamei, — s'a dărâmat adică toată mișcarea constructivă a publicațiilor comuniste.

Au citat acest caz, pe lângă multe

alte produse, ca să se vadă că e la mijloc un sistem, întrebuițat cu deosebire față de arestările agenților sovietici din Basarabia, sistem care își poate găsi succesul numai în slăbiciunea organelor noastre administrative.

Față de această procedură, neală, neonestă și cu intențiuni criminale, nu se poate reacționa decât luându-se cele mai severe măsuri pentru asigurarea apărării noastre naționale. Orce indulgență față de vinovați nu este admisibilă, pentru că ea înseamnă o spărtură pe unde se strecoară dușmanul. Itelegem aplicarea strictă a legilor și nimic mai mult. Iar publicului îi incumbă datoria de a aduce la realitate zărele preținse românești, și loca ale unor organizații politice cu pretenții de guvernare, cari se fac, în mod fatis, complice cu dușmanii.

Ne-am grăbit cu lauda

În numărul nostru din urmă scriam cu simpatie de episcopul reformatorilor unguri, P. S. Sa Nagy. Azi citim cu uimire în ziarul „Infrățirea” dela Cluj, că P. S. Sa ar fi făcut trecute următoarele declarații:

— „Numai acel Stat poate fi puternic care se bazează pe legi și dreptate. Statul român nu se bazează pe legi și dreptate, ci pe violență și bainocte. În consecință el nu poate avea nici un viitor.”
E greu s'o mai poți oblici și cu minorității noastre.

Emigranți evrei pentru Palestina

În ziua de 28 Octomvrie va sosi la punctul de frontieră Grigora Ghica Vodă, cu un tren special, un grup de 350 emigranți evrei din Polonia, în drum spre Palestina.

Cu același tren emigranții vor merge la Constanța, unde se vor imbarca pe un vapor al unei companii maritime străine.

FOILETON

In cetatea mea

In cetate nchisă
Cu zăvoare grele,
Mă plimbam de-o vreme
Singur — împăratul gândurilor mele.

In cetatea mea
Zăvorăta zdravăn de o poartă grea
Sunt cărări curate
Ce n'conjoară toate
Straturile multiforme
Imbrăcate n'flori
De culori bizare...
In cetatea naltă-a visurilor mele
Eu privesc în tihnă cerul cu alt soare,
Noaptea cu altă lună
Și cu alte stele.
In grădina verde a cetății mele
— Cum în lumea voastră alta nu
[mai este —

Fiecare arbor, fiecare floare,
Știe ca să-mi spună câte o poveste.

In cetatea naltă și închisă strașnic
Cu zăvoare grele,
Unde eram singur împărat și paznic
Gândurilor mele —
Dela firicelul subțirel de iarbă
Pân' la zarea albastră,
Dela arborele care stă să soarbă
Înălțimi profunde
Pân' acolo unde
Zac rostogolite stâncile de piatră —

NOTE Un aeroplan ex-regal -- la mezat

Arad, 27 Oct.

Aeroplanul No. 59, cu care, acum trei ani, ex-regele Ungariei Carol al IV și ex-regina Zita, au trecut frontiera ungurească. — va fi scos, în curând, la mezat.

După multe încercături, most nitorii ex-regelui au fost recunoscuți ca proprietari legali ai mașinei No. 59, care se ruginește, ca orice altă mașină, într'un hangar ca vai de el din comuna Albertfalva, aproape de locul unde ex-împăratul și regele a sterisat în drumul lui spre Budapesta.

Faptul scoaterii la mezat a aeroplanului 59, dă inspirații de articole lungi și plângărețe gazetarilor budapeșteni. Gazetele sovietice au mai găsit un prilej să plângă pe ruinele Ungariei milenare.

Și totuși aeroplanul No. 59, ieșit din fabricile „Ad Astra” din Elveția, în loc să fie păstrat în Muzeul național din Budapesta — după cum ar dori un gazetar sentimental dela „Az Ujság” din capitala lui Horthy — va fi scos la mezat pentru că în castelul spaniol unde trăiește Zita, e mare nevoie de bani.

În locurile pluate, pe care ex-regele și ex-regina au zăcut, ca pe niște tronuri improvizate, vor zăcea poate încurând îngâmfată îmbogățită de război sau militari belicoși din armata lui Horthy.

E întrebare însă, dacă cu vânzarea aeroplanului No. 59 se va lichida pentru totdeauna chestiunea aspirației Habsburgilor la tronul Ungariei!

După toate semnele, alte aeroplane se pregătesc pentru alte aventuri. Creșterea care se dă „princepelui” OTTO pe pământul spaniol, ne lasă să întevădem alte încercări disperate. Tronomania ex-împăratului Zita, după cât se vede, este incurabilă.

Această tronomanie a Zitei este alimentată neîntrerupt de unele cercuri ungurești cari își închipue, poate, că pentru refacerea Ungariei milenare au nevoie doar de-un rege din familia Habsburg.

Ungurii, o mare parte dintre ei, cel puțin, nu-și pot încă închipui, că toate încercările de acest fel sunt condamnate să aibă aceeași soartă.

Oriunde vor fi fabricate, noile aeroplane ale urmașilor lui Carol al IV-lea, ele vor avea același noroc: se vor prăbuși în drumul lor spre palatul din Buda, sau vor fi scoase la mezat ca No. 59, care doarme sub praf în hangarul din Albertfalva și-și așteaptă impasibil cumpărătorul.

Schimbările de terenuri agricole

Ministerul de agricultură și domenii a făcut cunoscut consilierilor agricoli să nu procedă la nici un schimb de teren fără să aibă aprobarea specială a ministerului de agricultură.

Rezolvarea petițiilor la Ministerul de finanțe

Ministerul de finanțe a luat următoarea decizie la rezolvarea petițiilor:

Toți cei cari doresc să prezinte o petițiune ministrului sau secretarului general, o vor prezenta mai întâi direcțiunii respective.

In caz când aceasta nu le va da o soluțiune mulțumitoare, se pot prezenta autorității superioare, care va cerceta chestiunea, cerând referat asupra ei direcțiunii respective.

Once petițiune prezentată altfel, decât în modul aci arătat, va căpăta o soluțiune întârziată numai din cauza celui care o va prezenta.

Povața unor lumânări

Apelul avertisment al episcopului Majlath. — Cu prilejul serbărilor catolice dela Arad.

Arad, 27 Octomvrie

Proporțiile serbărilor rom. catolice din orașul nostru ne reamintesc intrunirile noastre de pe vremuri, când la chemarea „Asociațiunei” și „Soc. pentru fondul de teatru”, toți intelectuali din instrăinatul Ardeal se adunau să-și re-arindă în suflete, unii deia a'lii, flacăra sacră a aspirațiilor noastre naționale.

Dar să vedem pe scurt, după cele ce-am relatat în numărul nostru trecut, cum s'au desfirat până la sfârșit aceste serbări.

Ocotită în toată libertatea ei și însoțită dela început de autorități românești cu atențiunea cea mai nepreocupată, uniunea populară romano catolică a putut să-și afirme Sâmbătă și Duminică întregul program de propagandă între miile de credincioși veniți aici din întreg Ardealul. Din partea guvernului a participat la serbări, d. secretar general al ministerului de culte, dr. Petre Ionescu, din partea județului, — în lipsa d-lui prefect, care a prezidat serbările școlare în județ, — d. subprefect dr. Augustin Lazar, iar din partea orașului d. primar d. dr. Ioan Robu. Biserica românească soră s'a reprezentat și ea prin doi trimiși ai P. S. Sale episcopului Nicolaeșcu, dela Lugoj.

Sedința festivă a avut loc la Palatul Cultural, Duminică înainte de amiază. Pe estradă au stat reprezentanții autorităților și arhieriei, în fața unei săli definitiv înșesată de lume. A inaugurat sedința d. Gyarfalvas Elemér, care este poate cel mai intelectual al Ardeal. Au vorbit apoi dd. Monay, căpetenia provincială a ordinului Minorților; Schill președintele uniunii catolice „Aradul” și, apoi, episcopul conte de Majlath, adevăratul șef spiritual al ungarilor rom. catolici din Ardeal.

P. S. Sa a rugat pe reprezentanții guvernului să talmăcească la locul convenit loialitatea celor intruniți. Cu toții vor să fie ce-

șteți credincioși, pașnici și iubitori ai „lăse căpeteniilor bisericești libertatea de-a desemna și alege ei pe cei chemați să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu. Căpeteniile bisericești vor pedepsi pe cei vinovați, ba vor suferi chiar împreună cu cei „păcătoși”. Cere libertate de acțiune pe seama congregațiilor mariane și păstrarea orfelinului catolic din Sibiu pe seama bisericii. Conducătorii acestui orfelinat au convenit să primească în asil și pe copiii românilor. De încheiere a mai cerut, cu multă căldură, dreptul de publicitate al gimnaziului r. catolic din Arad. Pe urmă a binecuvântat adunarea — și în mulți ochi se vedeau mijind lacrimi.

După sedința festivă lumea a luat parte la banchetul dela „Crucea Albă”, unde s'au ținut toasuri de circumstanță. După amiază a avut loc un matineu al secțiunilor științifice și literare, la Palatul Cultural.

Un grandios final s'a aranjat apoi în Piața Avram Iancu și Bulevardul principal. Peste zece mii de congresiști, în frunte cu prelații s'au constituit în cortegiu, în mâini cu lumânări aprinse. Pe tot parcursul cortegiului vitrinele și ferestrele palatelor au fost iluminate. *O profundă impresie le-a făcut procesionștilor faptul, că atât palatul prefecturii cât și primăria au fost ferice iluminate.*

Din această feerie a geamurilor românești ei au putut să citească o povață definitivă. Poate și-au reamintit și ei, că manifestațiile religioase și culturale ale românilor ardeleni în trecut n'au fost niciodată încadrate de autorități în decor de lumânări. Nu, căci iată se adeverește mai presus de vremuri, că *și duos faciunt idem, non est idem.* Nu pentru că altul iese temelul lor etic, și altul era al nostru în trecut.

E ceva
Pe care oricât l-ați căta:
Nu e'n lumea voastră.
In cetatea mea
Unde nimenea
N'a putut să vadă cât e de frumos,
Astăzi până'n zori
Am găsit pe jos
Ramuri spintecate și boboci de flori —
Și-am zărit prin roua erbiu de pe alee
Urme de femece...

In cetatea naltă și închisă strașnic
Cu zăvoare grele,
Nu mai sunt stăpânul gândurilor mele —
Și de azi nainte... numai sunt nici paznic...

George A. Petre.

ȘTEFAN PETICĂ

— Notițe literare și biografice. —

Să-și doarmă somnul său de pace
Pierdut în nopțile albastre,
Sub greaua piază ce-o ridică
Doar forța visurilor noastre.

Ștefan Petică.

Sunt unele imagini cari deși le-ai văzut
o singură dată, totuși te urmăresc viața
întregă, cu stăruința demonică a propriei

1) Conferință ținută în ziua de 26 Octomvrie, în sala Palatului Cultural din Arad, în a treia seară a „Salonului Literar și Artistic”

tale umbre. Pentru noi — naivi credincioși în corespondența sufletelor — asemenea cazuri ne tulbură ființa, precum primăvara tulbură sufletele convalescente.

Pe Ștefan Petică Pam văzut întâia oară în toamna anului 1903, în cafeneaua Kubler din București. Fără să vrem, imaginea lui — o ruină de om — slab, timid, îmbătrânit înainte de vreme, absent, mai ales absent — din primele clipe ne-a atras atenția și ne urmărește și astăzi stăruitor, deși de-atunci nu Pam mai văzut niciodată.

Ne-a atras atenția cu toate că numele lui nu era ilustru sau cel puțin popular — cele două drame și volumul de poeme, publicate în anii aceia, n'au avut aproape nici un răsunet — ci pentru că, printr'o intuiție cu alevărat misterioasă, am bănuit într'însul pe un premărgător al poeziei nouă.

Ne urmărește și astăzi ca o chemare zadarnică și prea târzie, ca o profundă mustrare de conștiință că n'am putut fi astfel lângă dânsul în zilele de restricte.

Ștefan Petică s'a născut în 5 Octomvrie 1877, în satul Bucești, județul Tecuci, ca fiu al răzului Enache Petică, și a murit în 20 Octomvrie 1904, același sat, unde-i și odihnesc osemintele.

Povestea celor douăzeci și șapte de ani — mai ales pentru cititorul grăbit sau pentru cronicarul blazat — se desfășoară cu repeziciunea unui film de cinematograf și abia dacă poate alcătui câte-va capitole de roman-foleton, — și totuși câtă energie și entuziasm primăvărativ n'a risipit pentru fericirea celor umili; câte speranțe și amănări nu i le-a spulberat

brutalitatea zilei de mâine; câte pagini de proză și versuri, n'a așternut — prin revistele și zărele timpului — pentru triumful poeziei nouă; câte zile și luni, în cei douăzeci și șapte de ani, n'au fost umilite și zdrențuite de-o săracie cumplită, unită cu o boală care nu iartă!

Dar să desprindem câte-va fășii din această viață. După ce și-a terminat clasele primare în satul natal, trecu la gimnaziul „D. A. Sturza” din Tecuci și mai târziu, în 1893, la liceul real „Nicolae Cobălcescu” din Brașov. Aici făcu prima cunoștință cu viața: luă parte la organizarea și dezvoltarea clubului muncitoresc și — paralel cu aceasta — cheltui neumărate zile de tinerete pentru înfruntarea altora la sare; începu să scrie la ziarul partidului: „Lumea Nouă” din București și... adeseori nu avea cu ce să-și plătească masa. Două măturii dovedesc spusele noastre: „Mai ales în vacanții trebuia să-l vezi pe Ștefan Petică și pe tovarășul său V. Corodeanu călcând pe jos zeci de kilometri, sub ochiul bănuitor al administrației și cu maldărul de broșuri și de manifeste sub braț, pentru a-ți face idee de puterea de muncă și abnegare a acestui tânăr idealist!” și: „Eram pe atunci elev la liceul din Brașov și împreună cu un alt prieten, n'aveam adesea drept prânz decât un studiu de Spencer și drept cină decât o poemă de Walt Whitman?”

1) P. Crăescu: Ștefan Petică, revista Freamătul, No 1-3, 1912.
2) Ștefan Petică: Asupra literaturii în România, revista Fat-Frumos, No 5, anul I.

Mica publicitate

ORE DE LIMBA ROMANA si meditatii pentru elevi regulati particulari da dupa masa profesor specialist la romana, maghiara si germana. — Informatiuni la Administratia ziarului.

In inima orasului mai multe case particulare precum si case inchiriate al caror departamente se pot momentan ocupa, de vanzare cu pertrii favorabile. — Totasemenea mai multe localuri de pravaliu si camere mobilate. Adresa:

Agentura Generala A. FLORA Bulev. Regina Maria No. 10. (161)

La primăria comunală Păuliș

se caută un SCRITOR cu salariu lunar de Lei 2000 și din venituri după înțelegere. Postul se poate ocupa imediat.

Regatul România :: Tribunalul Arad.

No. Cof. 3182/17—1924.

OBIEC. In cauza concordatului forței a soției lui Carol Reis.

Decizieune.

Tribunalul amână dezbaterile de azi și fixează termen nou de dezbateri pe ziua de 10 Noembrie a. c. ora 9 a. m. la care dată citează părțile verbal.

Arad, la 17 Octombrie 1924.

Judecător: ORNSTEIN m. p.

Regatul România :: Judecătoria de ocol Șiria.

Nr. G. 1485/4—1924.

Publicațiune de licitație.

Subsemnatul executor judecătoresc în sensul Art. 102, a legii XLI din 1881, respective Art. 19, al legii XLI din 1908, prin aceasta publică, ca în urma deciziei judecătoria de ocol Șiria, Nr. 1814—1924, pentru suma de Lei 5750 și accesorii, efectuându-se execuția escontentativă în favoarea lui Petre Debeleac repr. prin Dr. Aurel Popescu avocat Șiria, contra următorului sau pus sechestrat pe mișcătoarele și anume: diferite butoaie și unelte de economie prețuite în suma de 8132 Lei.

Deci în urma deciziei Nr. G. 1458/2/1924 a judecătoria de ocol Șiria pentru încasarea pretenziunii de Lei 5750 și accesorii, interese dela 1 Ianuarie 1921 și speșele stabilite până acum 1277 Lei, se defige termen de licitație pe ziua de 5 Noembrie 1924 la orele 10 a. m. în comuna Șiria la casa următorului. Se invită cumpărătorii cu aceea observare, că mișcătoarele se vor vinde în bani gata, în caz de lipsa și sub preț estimat.

Intrucât mișcătoarele sunt sechestrat și din partea altora și aceștia și-au câștigat drept de escontentare, licitația se ordonă în sensul § 120, al legii LX din 1881 și în favoarea acelor.

Șiria, la 20 Septembrie 1924.

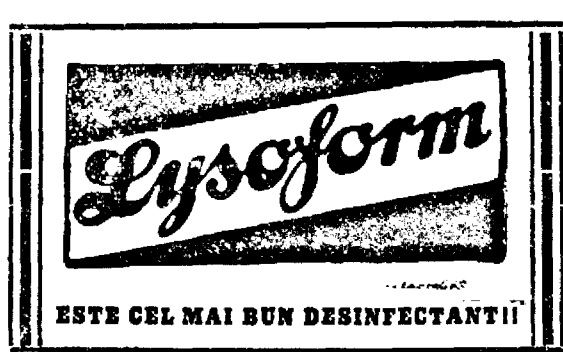
(162) Executor: Mihai Maniu.

„PREVEDEREA”

Societate Anonimă Română de Asigurări, reprezentată în localitate de BANCA ASOCIATA, asigură următoarele riscuri:

- Incendiu, riscuri civile, industriale și agricole. Transport, maritim, fluvial și terestru. Grindina, în condițiile cele mai avantajoase. Viața, în combinațiile cele mai moderne. Accidente-Individuale, cu restituirea și fără restituirea primelor plătite. Asigurări colective, pentru personalul fabricilor, societăților etc. Automobile, asigurarea riscurilor: stricăciuni accidentale, furt, incendiu, explozie. Răspunderea civilă a proprietarilor de automobile. Aviație, asigurarea călătorilor și piloților de pe toate liniile regulate de navigație aeriană din Europa. Geamuri și oglinzi, asigurarea riscului de spargere cu primele cele mai reduse. Furt prin spargere: mobilier în locuințe particulare, mărfuri, conținutul casselor de fier (numerar, valori, titluri), dispozițiuni speciale pentru Bănci și Instituții financiare. — Jefeuirea băncilor și incasatorilor. Asigurări populare de viață, fără examen medical, cu plata capitalului asigurat prin trageri la sorți, lunare și cel mai târziu la termen, cu primele cele mai modeste începând cu Lei 54 pe lună. (129)

Răspândiți Tribuna Nouă!

Z. Terezia Ioanovici

blănărie Arad, Str. Mocioni Nr. 14. Tot felul de blănuri se capătă în prețurile cele mai moderate. (156)

Regatul România :: Tribunalul Arad.

No. Cof. 3181/20—1924.

OBIEC. In cauza concordatului forței a lui Carol Reis.

Decizieune.

Tribunalul amână dezbaterile azi și fixează termen nou de dezbateri pe ziua de 10 Noembrie a. c. la ora 9 a. m. la care citează părțile sub urmările legale.

Arad, la 18 Octombrie 1924.

Judecător: ORNSTEIN m. p.

Insertiile se primesc

la Administratia ziarului.

Progresul cultural in județ

Inaugurarea școlii din comuna Dud. — Prezența autorităților.

Dud (Arad) 26 Octombrie.

Duminecă în 26 Octombrie s'a inaugurat școala nou zidită în comuna Dud. Sfințirea și inaugurarea acestui locaș de cultură care e al șaselea ce se predă menirii culturale, din numărul de 42 ce se ridică în acest an în jud. Arad, s'a făcut în cele mai călduroase manifestări de bucurie românească. Des de dimineață întregul popor îmbrăcat în pitorescul port național aștepta oaspeții mânați de un imbold tainic a ridica cu prezența lor sârbătorirea acestui eveniment. La ora 11 înconjurat de persoane cu iubire sinceră față de tot ce mișcă progresul național, sosește dl prefect al județului I. Georgescu căruia i se face o demnă primire, ca unuia, ce a pus în cumpănă toată partea aleasă a sufletului său pentru a ridica în satele românești școli, aprinzând luminile științei de carte românească. Dsa este întâmpinat de preotul local Metees cu frumoase cuvinte: desvâlnind sentimentul mișcării ce și vede realizată dorința.

Dl prefect răspunzând, zice, că a împlinit o pornire națională și a realizat un gest ce trebuie să l facă fiecare român cu dragoste de țară și pământ.

Au cântat apoi corul bărbătesc din Dud, corul mixt din Cheri și fanfara țărănească din Ineu.

Trecându-se la actul sfințirii săvârșit de preoții: Metees din Dud, Motorca din Agrași și Drecin din Ternoava asistența e mișcată de armonioasele răspunsuri date de corul din Chier condus de preotul Ispas. Sfințindu-se cu apa credinței sale de învățământ și camerele inv dir. preotul locului Metees cu cității din biblie arată importanța culturii naționale în viața unui popor, prin care trăiește și se consideră. Poporul român lipsit atâta amar de vreme, binefacerile culturii numai acum în era libertății poate prăsmui cu adevărat învierea zilelor senine. Aduce laudă binemerită celor care s'au ostenit mai mult pentru ridicarea școlii, enumerând în primul loc sufletul acestei mișcări prefectul jud. I. Georgescu.

Rev. școlar de circ. L. Igrisaș atinge sentimentul național ce crește sub puterea culturii și face ca glia stăpânită de duhul strein să fie păzită cu strășnicie de cei crescuți în locașurile de cultură românească.

Rev. școlar N. Cristea pune în comparație stările actuale cu cele trecute și trage concluziunea că neamul românesc își poate croi cărări pline de demnitate națională numai încărcându-și sufletul cu știința cărții românești.

Dl prefect al jud. răspunzând arată dragostea ce-l îndeamnă de a pribegi din comună în comună îndemnând poporul cu vorba și fapta de a și clădi școli. Dovedește cu date, sfârșirile ce s'au făcut în alte județe pentru cultura românească.

Dănsul urmând dragostei ce o nutrește față de poporul din mijlocul căruia a răsarit, nu-i poate răsplăti mai bine jertfa ce a adus-o și o va aduce pentru apărarea patriei decât dându-i posibilitatea de a se instrui în dulcea limbă românească.

Promite mulțime adunate că pe lângă cei 80.000 lei dați pentru școala din Dud va mai da încă 30.000 pentru înzestrarea ei cu material didactic necesar.

Deasemenea donează 5000 lei pentru fanfara sâtenilor din Ineu.

Poporul adunat răsplătește cu puternice aplauze acest gest nobil al dlui prefect.

Pregătită fiind și o masă comună, la care se adună oaspeții veniți la acest act important se închină în sănătatea M. S. R. Ferdinand și a întregii Familii Regale din partea dlui prefect.

Rev. școlar Cristea toastează pentru marele bărbat de stat I. Brătianu primministru,

dr. Anghelescu ministru Instrucțiunii, dl ministru Văitoianu și ceilalți membri ai guvernului; dl inginer Ilana, pentru corpul învățătoresc, cu multă înțelegere și dragoste.

Părintele Papp din Agrași pentru dl prefect Georgescu și ceilalți funcționari adm.: dl Laz. Igrisaș pentru rev. școlar, dl Popescu inv. Chiar pentru dna Georgescu, iar țărânul Stoia din Dud, pentru binefăcătorii și purtătorii de grijă a țărânilor române din județ dl prefect, rev. școlar și toți cari au luat parte la aceasta sârbătoare a unirii sufletelor.

Ridicându-se masa prin cuvinte spuse de dl I. Georgescu prefect, se întinde în curtea școlii o frumoasă horă românească.

Adunarea generală a Sfatului Negustoresc

Duminecă 26 Octombrie a avut loc — în sala mare a primăriei — a doua adunare generală a Sfatului Negustoresc, secția Arad. A luat parte la dezbateri un mare număr de comercianți atât din localitate, cât și din cuprinsul județului. Ședința a fost deschisă de către d. Adam, directorul băncii „Victoria” și președintele Sfatului Negustoresc din localitate.

Dsa a salutat și a mulțumit în primul rând autoritățile locale, pentru sprijinul dat; salută apoi reprezentanții presei și pe cei prezenți, spunând apoi — printre altele — că dacă comercianții și industriașii localnici au multe neajunsuri de suferit, aceasta se datorește în primul rând chiar lor, de oarece nu au sprijinit așa cum re cuvenea Sfatul Negustoresc. Apelează la unirea tuturor forțelor comerciale locale, asigurându-le că numai așa se poate ajunge la o izbândă desăvârșită.

D. Cristea Dumitru, secretarul Sfatului, citește apoi raportul anual, după care se urcă la tribună d. avocat Sârbu, care vorbește despre „Vadul Comercial”. Regretăm că din lipsă de spațiu nu putem da în întregime inter-santa vorbire, dar vom reproduce textual câteva date:

Mai întâi avem de rezolvat o chestiune de terminologie juridică. De unde până unde s'a nascocit cuvântul de vad comercial. Este greu de definit un drept nou nelegiferat, care vine în atingere cu un vechi drept legiferat de mult cum este dreptul de proprietate. Proprietatea este o condiție de existență a formației noastre sociale s'a născut din nevoile societății și servește interesele ei. Ca orice fenomen social dreptul de proprietate este supus variațiilor în fond și în formă a evoluției sociale.

Evoluția dreptului și progresul juridic tinde în primul rând să transformeze nuanțele în reguli de drept și în legi.

Legea nu inventează drepturile ci le consacră.

Din nevoile produse de evoluție economică a societății s'au născut noi drepturi cari cer legiferarea. Una din aceste nevoi simțită de comerț în societatea modernă este stabilitatea locativă a comerțului.

Vadul comercial există în variațiile vetei comerciale. Legiferarea lui va fi deci una din acele chestii juridice care se nasc din obiceiuri.

Cuvântul vad corespunde unei relații pe care o găsim în atâtea cazuri de succesiuni și chiar de impuneri a multor negustori.

Proprietatea și vadul comercial nu sunt drepturi cari se exclud și cari se pot exercita paralel.

Astfel s'a inaugurat școala din comuna Dud realizându-se cu suflătorii și înțeleg chemarea gestul părintelui Motorca, care a strigat la elivii săraci suma de 2000 lei. Au luat parte la această mare toare următoarele persoane: dl Georgescu, prefectul județului, dl Augustin subprefect, ing. Ilana Aron primnotar județian, căpităz ghelescu, comand. companiei de preotul Motorca din Agrași, Cristea școlar, Igrisaș, subrevizor școlar, secretarul prefecturii, preotul G. Agrași, Pelica, primnotar Ternoava arhitect, Tripon Ioan, Frățila — Agrași; toți notarii și învățătorii Ternoava etc. După terminarea ședinței din Dud, oficialitățile au trecut în Cheri, unde s'a vizitat impozantă școlară din localitate, care este amănunțit. Dl prefect al județului a s'ri ca această școală să fie prețuțată cât mai repede posibil.

Din punct de vedere juridic primul dului cred că s'ar putea pune astăzi p. 1. Un contract poate produce drepturi și obligațiuni, decât cele tuale. 2. Există vre-o deosebire între contractelor de închiriere a locuințelor și a pravaliilor.

La prima chestiune, proprietarii cu următorul argument: După legea nici proprietarii, nici chirașii nu au alte obligațiuni sau drepturi decât pulate în contract și care încetează contractul. Tot astfel după legea nu se face nici o deosebire între feluri de contracte.

De fapt însă există o mare deosebire. Ală importanță are locuința în om și ală importanță are pravaliuț unui negustor.

In ală parte a vorbirii dl dr. spus:

Mai întâi sub raportul localului, mercantului își alege locul, de multe un sacrificiu material, o chirie mai desăpăgubire a fostului chiraș. La ramuri de comerț le trebuie anume tier sau starădă.

Locuința poate fi ori unde. Apoi sub raportul termenului cianțul face contractul pe o mai rată 10—15 ani. Locuințele 3 ani.

De ce? Pentrucă comerțul are stabilitatea locative de care am vorbit și care este deosebită de cea a clientelă și desvolta afacerii reclemă și renume.

Mulți ani trebuie să lucreze și să un negustor până își creează o clientelă renume firmei, sau acum să vizeze un Despre aceiași problemă în vorbăște dl Ludovic Felos, secretar reii de Comerț din localitate.

Urmează apoi la tribună dl dr. care face o interesantă expunere „Tarifului vamal din care — țărăște de spațiu — suntem nevoiți să anumeite date. Dsa spune: Prin omală înțelegem îndrumarea ce un să să dea comerțului său exterior în a proteja industria națională comercial și chiar pe consumatorii prin unor tarife vamale la importul străine și la exportul celor indigene relațiunile în privința regimului de și import.

Prin urmare, potrivit protejii stat înțeleg să dea unuia din acest gorie trebuie să adopte o politică ționistă fie liber-schimpistă. Partic

„ASTRA”

Prima Fabrică Română de Vagoane și Motoare S. A. Arad. Adr. telegr.: VAGONASTRA TELEFON: 694 și 900

SECȚIA MOTOARE: Autobuse pentru circulație în orașe, stabiliment de băi, și pentru circulație interurbană. Camioane cu transmisiune prin cardan, sau lanțuri. (Încărcătură 3 tone). — Automobile cisterne pentru transporturi de ulei, benzină și petrol. Capacitatea 3550 litri. Motoare de benzină de 6, 14, 45, 60 și 90 HP. — Strunguri de precizie pentru tăierea de ghevinduri Withworth sau milimetrice. Distanțe între vârfuri 1000—1200 și 1600 mm. — Prese cu excentric cu cursă de 8 tone. Piese de automobile pentru automobile de lux și camioane de orice marcă. — Piese pentru motoare de benzină de orice marcă.

Produsele noastre se pot procura cu prețuri originale de fabrică dela magazile de consignație mai jos notate.

- Arad: Intreprindere de Mașini și Automobile str. Alexandri numărul 6. Brașov: „Silvania” Intreprindere Tehnică S. A. Piața Boilor numărul 7. Cernăuți: „Mecano” S. A. Piața Unirei numărul 9. Cluj: Blaga Emil, Piața Ștefan Cel-Mare numărul 3. Lugoj: Schwäbische Zentralbank, Filiale Lugoj. Oradea-Mare: „Economia” S. A. pt. Comerț și Ind. Piața M. Viteazul 1. Sătmăr: Frații Prinț, Turnătoria de Fier și Fabrică de Mașini. Sibiu: Compania Anglo-Americană, Bretter Promenade. Târgu-Mureș: Biró E. Ing. mech. intrepr. tehnică Strada Ștefan-V. 18/. Timișoara: Schwäbischer Landwirtschaftsverein, Gorove-gasse 5.

Dar aici e locul să deschidem o paranteză: Socialismul lui Petică nu era cel de astăzi care se confundă adeseori cu comunismul, ci era iubirea aceea largă și umană pentru țărânul și muncitorul român — incult, mizer și nefericit — și căruia voia să-i croiască o soartă mai bună, ridicându-l la treapta de om; era entuziasmul celor 18 ani care își cere imperios să te arunci în luptă pentru orice cauză care îți pare nobilă și generoasă; era — în sfârșit — iubirea pentru cei mulți și anonimi și asupra cărora veșnic apasă fatalitatea nefericirii.

Tot ca amănunte a timpului petrecut în liceul din Brăila avem următoarele prețioase amintiri ale unui coleg: „Totdeauna buzunarele-i erau depozitate de cărți, reviste și ziare indeosebi socialiste... Intr'una din zile au venit la Brăila Ioan Nădejde, șeful socialiștilor de atunci și alți fruntași ai mișcării și-au ținut o întrunire a partidului. După întrunire s'a înghetbat o procesiune pe stradă. În frunte mergea Nădejde având la dreapta pe Ștefan Petică. Se înțelege că a doua zi, când a venit la școală, a avut să sufere multe neplăceri și să primească din partea directorului aspre observații...

Mai toți profesorii îl necăjiau pentru că nu prea era tare la materii și adesea venea cu lecțiile nepreparate. Numai Leonte Moldovanu, profesorul de Istorie de pe atunci, i-l aprecia așa cum merita. Când îl scotea la lecție știam că deși e ora de Istorie vor fi momente plăcute. Petică spunea nu numai cele cetite în manual, ci fapte în legătură cu

subiectul, interpreta probleme de sociologie după diverși autori ce-i citise și de multe ori avea explicații și raționamente personale...

Cu multă plăcere notez aici „orele lui Petică”. Erau orele când absentă vre-un profesor dela curs. Ștefan Petică se urca pe catedră și ne citea. Și cât de frumos citea!

Sfârșind liceul, plecă la București pentru a-și susține bacalaureatul, pe care îl trecu în 1897; dela această dată până aproape de sfârșitul vieții, Petică își închină toate puterile sufletului său literaturii și gazetării române. Colaborează la o multime de ziare și de reviste: „Lumea Nouă”, „Capitala”, „România Jună”, „Apărarea Națională”, „Antisemitul”, „Depeșa”, „Dorobanțul”, „Literaturul” (în 1899, câte-va luni a fost secretar de redacție și în urmă prim-redactor), „Literatură și Artă Română”, „Pagini Alese”, „Făt Frumos” și „Economia Națională”, etc. cu un noian de articole politice, sociologice, economice, cu o multime de cronici literare, asupra mișcării din țară și din străinătate; poezii, poeme în proză și cu o piesă de teatru. Călătorește veșnic dintr'o redacție în alta, adesea-ori rămânând pe afară din pricină că revistele și ziarele de pe acele vremuri, mureau după o scurtă durată.

Un mic ștefan în această grabnică viață: iată cum ștefan Petică îl apărea unui prieten...

1) Doctorul Binder: Ștefan Petică, ziarul Ade-vărul din 10 Octombrie 1924.

ten, în toamna anului 1898: „Era de statură slab, cu chipul oval și avea ochii neastâmpărați, mustața era firată, și-o barbă mică, blondă, în două ca a lui Mefisto. Purta; o moale, sură; cravată „lavaliera”; un siu vânt, care odinioară trebuia să fie negru; și niște ghețe mari și întes-vârfuri. Singura lui îmbrăcăminte frumoasă, erau mănășile, pe care le cu multă îngrijire.”

În mănășile acestea se refugiase ganța și toată mândria lui Ștefan și avea de ce să fie mândru: era de valoare verșurilor sale și apoi lui se trăgea dintr'un stegar de pe lui Ștefan cel Mare. Intr'o luptă Moldova venii o avusese cu Tătarii, gul pe care strămoșul său îl pusea vitejite, nu mai rămăsese decât o zdrențuită, o petică. Din acest stegar petică se trăgea familia lui Petică, vestea cu mândrie poetul.

Dar lunile și anii trec necontenit gând încrederea în viitor, dorul și de muncă și mai ales sănătatea. „România Jună” și odată cu aceasta lui Petică — afară de rare clipe mai stăite, câte-va luni a ocupat funcția de tecar la ministerul Denominilor — se sbată furtunos și zădarnic între și boală.

(Va urma.)

1) G Tutoveanu: Ștefan Petică, revista mătul, No. 1—3, 1912.

INFORMAȚII

Din lipsă de spațiu darea de seamă despre sezoana de trei a „Salonului Literar și Artistic“ ținută în ziua da 26 Oct. suntem nevoiți să o dăm în numărul nostru de mâine.

O foaie nouă în Arad

Confratele nostru, d. C. Sava, scoate începând de ieri o foaie bilunară intitulată „România Nouă“ și înclinată „fasciei române“.

Din județ

Un caz de agitație în comuna Somosheș

În ziua de 19 Oct. a. c. învățătorul Ardelean Teodor din comuna Somosheș a adunat la școală peste 100 locuitori, pe care i-a agitat contra celor doi plut. majori delegați ai Minist. de Războiu însărcinați cu supravegherea localului al depozitelor de remonșă din comuna Somosheș, cerând dela cei doi plut. Majori Cheile pentru ca să instaleze școala în acel local. Mergând jandarmii la fața locului oamenii s'au liniștit. Cazul se cercetează de jand. plut. Major Chira Traian cu șeful postului de jandarmi Ineu.

Iar un avort provocat

În ziua de 21 Oct. a. c. postul de jand. Iratoșul-Mare din svon public a fost informat că femeia Hatman Maria din comuna Iratoșul-Mare ar fi avortat în ziua de 12-13 Aug. a. c. cu ajutorul Moșei Palai Rozalia din comuna Iratoșul-Mic. Cazul se cercetează de jand. plut. Vulcu candi. șeful postului jand. Iratoșul-Mare.

Furt

În noaptea de 22-23 Octombrie a. c. indivizii necunoscuți au furat prin efracție, din prăvălia lui Rațiof din comuna Gurahont, suma 140.000 lei. Cazul se cercetează de jand. Serg. Instr. Iuga Ion șeful postului jand. Gurahont.

O legătură rapidă cu occidentul

Camera de Comerț și Industrie din Seghedin a făcut o întâmpinare ministerului de afaceri străine din Budapesta în sensul intervenirii către guvernul român pentru deschiderea liniei ferate Timișoara-Jimbolia-Chichinda-Seghedin-Budapesta. Această linie este un important segment din linia principală București-Timișoara-Chichinda-Budapesta-Viena, care dela înființarea ei a fost o arteră de o capitală importanță pentru legătura cu Occidentul.

Ridicarea nivelului traficului pe această linie la cel antebelia reclamă reluarea legăturilor pe linia Timișoara-Chichinda-Budapesta-Viena.

Dupăcum se știe în prezent traficul cu Europa centrală se face pe linia Arad-Curtici, care fiind prea lungă nu poate corespunde nevoilor unei circulațiuni rapide. Redeschiderea liniei Ferate-Timișoara-Seghedin-Budapesta-Viena ar însemna și pentru traficul pe linia Arad-Curtici o mare desărcinare.

Pe baza motivelor de avantaj economice mai sus, autoritățile statului ungar au cerut deschiderea acestei linii, rămânând ca în caz când se va stabili un acord între Ungaria, Jugoslavia, România, țări pe al căror teritoriu trece traseul acestei importante linii, să se deschidă tratative hotărâtoare.

Fraude de milioane cu prilejul reconstrucției gării de Nord

Parcelatul a fost sesizat de ministrul comunicațiilor

„Lupta“ de ieri publică: Ministerul comunicațiilor a informat acum două zile pe d. Ion Brătianu că la C. F. R. s'ar fi săvârșit fraude de sute de milioane.

Dar în afară de aceste fraude imense, altele mai reduse, dar cifrându-se totuși la zeci de milioane, au fost săvârșite cu prilejul reconstrucției gării de Nord. S'au traficat cu betonul, cu lemnăria, cu ferăria, cu varul și până și cu nisipul.

Materiale au fost trecute ca recepționate, când de fapt au fost vândute pe sub mână particularilor, facturile au fost încărcate, unele din ele la de 5 ori valoarea lor reală, unele plăți s'au făcut de două ori și așa mai departe.

D. general Arthur Văitoianu informat pe cale de denunțuri de existența acestor fraude, a numit o comisie specială care să ancheteze, în ce măsură denunțurile primite corespund realității.

S'a constituit astfel un voluminos dosar, care face dovada fraudelor săvârșite.

Cinematograf

(x) Azi Marți se rulează ultima oră drama scriitorului spaniol Ibanez în cinema Apollo. Pe acest scriitor spaniol care a câștigat premiul Nobel, puținii îl cunosc din publicul nostru. Acum are ocazie să se delecteze și să-i cunoască munca aleasă al acestui scriitor renumit prin pica lui „Arena în sânge“. Cea mai frumoasă dramă de circ a sezoanelor este filmul acesta, care constă din 8 acte și descrie viața torreadorilor din Spania. Acest film e fabricația renumitei Case Paramount. În rolurile principale se prezintă Rodolpho Valentino și Lia Lee care au avut un succes splendid. Frumosul film se rulează de Duminică până Marți în cinema Apollo.

Inspectarea construcțiilor școlare din județ

Construcțiile școlare sunt aproape terminate — Refuzarea materialelor de proastă calitate — Primirea din comuna Bontesti — Pătura țărănească mulțumită — Ziua de Vineri de operă culturală a d-lui Piferi

Arad, 27 Oct.

În zilele de Vineri 24 și Sâmbătă 25 Octombrie, dl. I. I. Georgescu, prefectul județului a fost în cuprinsul județului pentru inspectarea construcțiilor școlare — fapt pe care ziarul nostru l'a menționat la timp. În această inspecție dl. prefect al județului a fost însoțit de către domni: ing. Ilana, dr. Lazar Augustin, subprefect; Gh. Anghelescu, comand. companiei de jandarmi și Cristea, revizor școlar.

Ajunși în comuna Revetiș, construcția școlară din localitate a fost găsită ajunsă la acoperiș, urmând ca în cursul acestei săptămâni să fie acoperită și tencuită. Trecându-se în comuna Dieci, construcția școlară locală a fost găsită în același stadiu ca și în comuna Revetiș. La această construcție dl. prefect constatând că unele materiale nu sunt de bună calitate și nici nu au dimensiunile necesare, a ordonat comitetului școlar din localitate să recepționeze imediat aceste materiale și în caz că nu vor îndeplini condițiile necesare, să fie refuzate, anunțându-se despre acest pe furnizori.

În consecință, dl. prefect a dat un ordin general tuturor comitetelor școlare, unde se ridică actele de construcție, ca fiecare comitet să-și procure de către un registru sigilat și numerotat, cu scopul ca orice material ront ca: piatră, lemnărie, scânduri, cărămidă, var, etc., după ce a fost verificat de către întregul comitet, să se ducă în aceste registre procese-verbale despre constatările făcute; refuzându-le materialele care nu îndeplinesc stipulațiunile contractelor. Tot în aceste registre se va trece și zilele de muncă a tuturor țăranilor cari au colaborat la ridicarea construcției școlare.

Din comuna Dieci, autoritățile au trecut în comuna Almas, unde se ridică o frumoasă construcție școlară cu două sale de învățământ și locuință pentru învățător. Această școală este aproape terminată.

Primirea din comuna Bontesti

În timp ce înaintat, autoritățile au trecut în comuna Bontesti, unde erau așteptați de un numeros public. S'a observat o mare afluență de copii de școală, care au întonat diferite cântece naționale. Preotul satului a întâmpinat pe dl. prefect cu o simțită cuvântare de bună venire, spunând — printre altele — că munca pe care o depune dsa pentru luminarea poporului l'a făcut nemuritor în fața păturii țărănești, care îi păstrează cea mai vie recunoștință. Dl. prefect al județului a mulțumit sătenilor pentru primirea făcută, precum și pentru cuvintele spuse de către preotul satului.

Asasinarea prefectului Manciu din Iași

Un inspector de poliție și un subcomisar grav răniți — Mobilul crimei e răzbunarea.

Iași, 25 Octombrie

Astăzi, la orele 12 și jumătate, judecătoria ocholului I, urma să judece procesul intentat de către mai mulți studenți contra prefectului Const. Manciu, învinuți că i-ar fi lovit, cu ocazia recentelor neorânduiri din Iași.

În timpul desbaterilor s'au petrecut unele incidente violente, din care cauză procesul a fost suspendat pentru câteva minute.

În timpul acestei suspendări, prefectul de poliție Manciu eșind din judecătoria și oprindu-se pe treptele localului, a fost împușcat de studentul Corneliu Zelea Condreanu. Clonțul i-a trecut prin urechea stângă, pătruzându-i în creier. Victima căzută jos și după o scurtă agonie, a încetat din viață. Inspectorul de poliție Cloc și subcomisarul Urseanu, auzind detunăturile de armă, au sărit în ajutorul prefectului. Atunci, studentul Condreanu a îndreptat revolverul asupra lor și a împușcat pe inspector și pe subcomisar.

Un glonte a lovit pe inspectorul Cloc în pulmanul drept, ieșindu-i prin spate, iar un alt glonte a lovit pe subcomisar în piept. Victimele s'au prăbușit la pământ, într'un lac de sânge. În stare extrem de gravă au fost duse la spitalul israelit, care se află în apropiere de locul crimei.

Criminalul a fost imediat arestat și dus la siguranță. La primul interogator cu el s'a luat, el a declarat ca prin gestul său a căutat să răbune pe studenții cari au suferit de pe urma fostului prefect de poliție.

Au mai fost reținuți provizor, la siguranță, studentul Gârneaș și avocatul Alex. Dubravă și Climescu, cari erau apărătorii studenților în acest proces.

D. procuror general Chesim, prim-procurorul Cațichi și șeful poliției, fac ancheta. Aceasta triplă crimă a produs o mare agitație în orașul nostru. Pentru menținerea ordinii, au fost aduse numeroase trupe din granizonă. Știrea despre cele întâmplate, a fost comunicată telegrafic miniștrilor de interne și justiție.

S'au dat dispoziții telegrafice pentru ur-

mărirea unor bănuți a fi amestecați în acest odios atentat.

Măsurile luate

D. Kesim, procurorul general a luat ce dintâi măsurile de ordine. D-sa a apelat imediat la comenduirea corpului de armată care a trimis numeroase trupe în oraș.

Cele dintâi din persoane cari au exprimat condoleanțele lor, d-nei Manciu, au fost d-nii Kesim d. comandant Zadic în numele corpului IV de armată, și d. C. Toma în numele comitetului Iași.

Inmormântarea

D-na Manciu se află într'o completă stare de epuizare.

Corpul defunctului prefect va fi așezat în mijlocul bisericii metropolitane. Inmormântarea va avea loc Marți în comuna Masa din județul Bacău, locul de naștere al victimei.

Un nou deposit de tauri

Ministerul de agricultură a luat măsura ca ecarele moșilor Frata și Vaida Cămarăsu, fostă proprietatea contelui de Bethlen, expropriat în întregime ca absenteist, să fie date în folosința comisiei zootehnice a județului Cojocna. Pe lângă aceasta, ministrul a mai afectat și câte un lot de 150 jugăre.

Comisia zootehnică și-a luat angajamentul să facă la aceste conace un deposit de tauri cari apoi să fie împărțiți la țărănime ca reproducători selecționați.

Măsura luată de minister este salutară pentru averea statului, întrucât am văzut cum aceste conace, cu vaste grajduri unde se făcea creșterea sistematică de animale, se dădăpănau văzând cu ochii din lipsă de îngrijire.

ște să fie înscrise sub numirea cea mai obicinuită în comerț.

E just că importatorilor să permită de a examina marfa sau chiar de a lua o mostră înainte de a face declarat.

Pe baza acestei operațiuni de ante-vederie comerciantul face declarația de import.

În baza declarațiunei vine revizua vamală făcută de către taxator și dacă din întâmplare vederile taxatorului în privința clasificării mărfii nu corespunde cu vederile comerciantului, acesta este considerat căzând în contraveniență ca contrabandist și pedesit conform legii. De obicei declarațiunile nu se fac de negustorii însuși ci de Cassele de Expedite.

Dl. Farago, vorbește apoi — în ungereste — despre „Libertatea comerțului“. Dezbaterele sunt închise cu o lungă expunere făcută de dl. deputat Tibor Zima, care a vorbit despre „Politica financiară și criza de numerar“.

În urmă se votează următoarea moțiune: Comercianții și industriași din Arad și județ constituindu-se azi în Adunarea generală ordinară a Sfatului Negustoresc, secția Arad, protestează energic contra măsurilor și legilor restrictive aduse pentru comerț și cerem:

1. Legiferarea „Vadului Comercial“.
2. Abrogarea legii speculei și imposibilitor pe cifra de afaceri.
3. O politică vamală și economică constantă, ambele inspirate din consultarea organelor competente ale Camerei de Comerț și a organizațiunilor noastre profesionale.
4. Sprijinirea comerțului, prin rezolvarea crizei monetare, și
5. Deplină libertate a comerțului.

În sensul moțiunei, s'au expediat două telegrame, una d-lui Tancred Constantinescu, ministrul Industriei și Comerțului și alta, d-lui Luca Nicolescu, președintele Sfatului Negustoresc central.

Concertul Rita Mărcuș

Arad, 27 Oct.

adevărat eveniment artistic în Arad, totuși o foarte mare parte a publicului muzical din localitate a ținut să fie absent. Sunt momente când indolența publicului românesc din Arad te exasperează, dar observăm, dela o vreme, că orice adămonstrare a luat locul obișnuitului „bună ziua“.

Nu ne-ar intriga faptul, dacă prețurile la concertul dnei Mărcuș ar fi fost mai ridicate ca cele dela opera maghiară sau cinematograful — sau consumațiile de o seară la cafenea — dela care românii n'au putut să se abțină a lua parte, măcar în aceia seară. E dureros, dar așa ne-am obișnuit să ne osândim singuri.

R.

Funeraliile lui Sienkiewicz

Solemnitățile din Elveția și Jugoslavia

Programul primirii rămășițelor lui Sienkiewicz și Polonia

după cum am anunțat și noi, la timpul guvernului polon a luat hotărârea să sparte în patrie rămășițele pământești ale marelui scriitor Sienkiewicz mort în timpul războiului, în surghiun în Elveția.

VARȘOVIA 25 (Rador). — În așteptarea marelui scriitor polonez Sienkiewicz, toată presa poloneză consacră numeroase articole viței și opere acestui mare scriitor. Rămășițele lui Sienkiewicz vor fi înmormântate la Varșovia. Duminică, în gara centrală a Varșoviei. Duminică, în ziua funebru va pleca la catedrala unde a depus consciugul. Cortegiul va trece dela monumentul marelui scriitor polonez Sienkiewicz, unde președintele republicii pronunță un discurs.

Pornirea rămășițelor mortuare dela Vevey

Eri a avut loc ridicarea rămășițelor mortuare ale marelui scriitor polon Henryk Sienkiewicz, decedat aci la 1916, pentru a fi înmormântate în partea liberă și independentă a țării.

ceremonie au luat parte reprezentanții guvernului și legațiunile.

Pregătirile de primire în Cehoslovacia

BERNA 25 — Un requiem solemn a avut loc la catedrala din Berna pentru comemoarea scriitorului Sienkiewicz. În urma cosciugului marelui scriitor Sienkiewicz, președintele re-publicii elvețiene dl. Motta și reprezentanții guvernului diplomatic.

Zuerich s'a constituit un comitet pentru sărbătorirea lui Sienkiewicz ale cărui sărbătoriri vor trece prin gară.

PRAGA 25 (Rador). — O delegație specială a plecat la frontieră pentru a pregăti înmormântarea solemnă a rămășițelor lui Sienkiewicz pe teritoriul Cehoslovaciei. La Praga au plecat și ei fipxus în panteonul muzelului Arhiepiscopului dr. Korde va oficia o slujbă religioasă în Panthea. Apoi carul funebru va pleca la gara Wilson, conduce de cehoslovaci și poloni, de reprezentantul cehoslovacului Masaryk, de reprezentanții guvernului, Senatului și Camerei precum și de societăți literare și culturale.

Comemorarea lui Sienkiewicz în Jugoslavia

LIUBIANA 25 (Rador). — Măine se va face în Jugoslavia comemorarea scriitorului Sienkiewicz.

Agravarea crizei ministeriale din Jugoslavia

Un discurs violent al lui Radici contra regelui

Belgrad, 25. — Eri dimineață, deputații artiștilor Radici au ținut o întrunire la Zagreb, în cursul căreia Radici a atacat violent atât pe rege cât și pe toți bărbaii politici sârbi în activitatea lor parlamentară.

După aceea s'a adoptat următoarea rezoluție:

„Reprezentanții poporului croat condamnă cu ultima asprime faptul că al doilea factor constituțional, adică regele, influențează direct sau indirect asupra parlamentului în general și asupra alegeții președintelui Skaqstinei în special; că punctul central al vieții publice e transferat în afară de parlament, călcându-se astfel viața constituțională și introducându-se un regim personal și absolutist. Intervenția activă a celui de al doilea factor constituțional, reprezentanții poporului croat o înțeleg numai în așa fel ca acest factor să intervie în viața politică numai atunci când crede că el singur este în stare să evite poporului mari

primejdii. Dar ei nu înțeleg ca această intervenție să se producă într'un moment când miniștrii acuzați de corupție trebuie să predați justiției de către parlament. Prin aceasta, se provoacă impresia în popor că corupția se află sub protecția regelui”.

Această rezoluție a avut efectul unei bombe în cercurile politice din Belgrad. Celelalte partide din blocul guvernamental au publicat un comunicat în care constată că, prin această rezoluție ca și prin discursul lui Radici, continuarea politicii de conciliere de până acum a devenit imposibilă. Se consideră în general că o colaborare mai departe cu partidul Radici a devenit imposibilă.

Starea lui Pasici

Belgrad, 25. — Starea lui Pasici s'a ameliorat și el conduce personal tratativele cu fruntașii partidului radical.

Cronica politică externă

Lovitura de Stat din China

Capitala Peking ocupată de generalul Sung Hiu-Siang

LAFAYETTE. 25. — China. — Generalul Sung-Hiu-Siang a ocupat printr'o lovitură de stat — orașul Peking, în noaptea de 22—23 Octombrie. El a publicat o proclamație contra continuării războiului, propunând și o conferință imediată între guvern și Chang-Tso-Lin. Ordinea domnește în Peking.

LAFAYETTE, 25. — China. — Generalul Feng care a pus stăpânire pe Peking, a convocat șefii partidelor, în vedere de a pune capăt ostilităților.

Fu-pei fu ar fi fost destituit și exilat într'o provincie îndepărtată.

O telegramă din Mukden anunță că Chang-Tso Lin, a publicat un comunicat în care anunță sfârșitul războiului cu guvernul chinez.

Cum s'a produs lovitura

O telegramă a agenției Rador dă amănunte asupra chipului în care s'a produs lovitura de stat dela Peking: Trupele generalului Feng-yuh-Siang, care au luptat până acum de partea marșalului Wupuy-Fu au ocupat capitala Chinei, pe neașteptate. Lovitura s'a produs cu ajutorul înșiși a generalilor lui Wupuy-Fu, care au înlesnit intrarea lui Feng-yuh-Siang în Peking. Trupele de sub comanda acestuia au ocupat imediat ministerele, serviciile publice, au tăiat firele telefonice și telefonice, au arestat pe ministrul de finanțe și pe președintele consiliului militar. Președintele republicii, Tsajni, și fratele acestuia, generalul Tsajni, au fugit, fără a se ști încotro. Miniștrii de comerț și de comunicații au dispărut deasemenea.

Dupăcum se vede, și această nouă lovitură este rezultatul unei conspirații, care s'a îndreptat de astă dată, împotriva guvernului central chiar de către comandanții trupelor guvernamentale, de convență cu comandamentul trupelor din Mukden conduse de Ciang-so-lin, despre care se spunea că o parte au deșus armele.

La această conspirație au luat parte — tot după telegrama agenției Rador — membrii grupului junilor chinezi, cari imediat după lovitură, au convocat o conferință generală în scop de a realiza unitatea Chinei și a proceda la contractarea unui împrumut extern pentru reorganizarea republicii. La această conferință vor asista d-rul Suniaten, fostul președinte al republicii, la întemeierea acesteia, și actualmente guvernatorul Chinei de sud, și generalul Ciang-So-Lin, guvernatorul Chinei de nord.

Generalul Feng-fub-Siang, care dispune de 40.000 oameni, a afișat proclamații decretând încetarea ostilităților și convocând o conferință a beligeranților. Liniștea a fost restabilită.

Din cauza intreruperii comunicațiilor nu există nici o știre despre marșalul Wupuy-Fu.

După o știre a agenției Reuter, fostul prim ministru Tuaz-Chi Ju ar fi fost numit președinte al republicii. S'au trimis prin Shautunp trupe pentru a preîntâmpina o eventuală reînnoțire a lui Wu-Pei-Fu.

Forțe Japoneze la Tientsin
O telegramă tot din Londra, a agenției Rador anunță că, față de evenimentele din China, guvernul din Tokio a hotărât să trimească la Tientsin 2 torpiloare iar la Sianghaikuan 200 de soldați.

Incidente sângeroase la granița sârbo-bulgară

Rusciuk, 25. — Din Kustendil se anunță că 20 emigranți bulgari, refugiați din Jugoslavia, au reușit să pătrundă pe teritoriul bulgar.

Grănicerii prinzând de veste au deschis foc asupra lor, omorându-i.

Deasemenea, în ținutul Bercovitz, com. Godici, a fost înșușată o altă grupă de emigranți cari încercau să pătrundă în Bulgaria, în mod fraudulos.

Sofia, 25. — Aseară, a fost atacat din nou punctul de frontieră între Crivodol și Comușita. În lupta ce s'a dat între bandele de emigranți și grănicerii bulgari, au fost mulți răniți pe cari însă țărăniștii i au reșas pe teritoriul sârbesc.

Cartierul general al emigranților țărăniști cari încearcă să pătrundă în Bulgaria, spre a provoca revolta populației, se află la frontieră.

Astfel, fostul ministru de interne Stoianof,

fugit nu de mult din închisoarea dela Sofia, se află la Taribrod, în fruntea unui grup armat, de 500 înși.

Prin aceste incursiuni, emigranții urmăresc să atragă atenția trupelor bulgare în direcțiile, unde ele se produc, ca apoi grupuri compacte de țărăniști să atace orașele bulgare dela frontieră.

Aceste grupuri sunt conduse de foștii ofițeri din grupările țărăniște și comuniste.

Sofia, 25. (Rador). — Ziarul partidului agrarian „Zemledelska Obrana“ publică o declarație a comitetului executiv al partidului, prin care reprobat activitatea desfășurată în strănătate de către foștii miniștrii din guvernul Stambolinski. Declarația stabilește că emigranții bulgari activează în numele lor propriu și nicidecum în numele partidului. Partidul se va opune cu toate forțele sale în contra unui amestec străin în afacerile interne ale Bulgariei.

SPORT

Favoriții în front - În toiul campionatelor Gloria bate Camp - Alte știri

Arad, 27 Oct.

N'a fost regiune în care să nu fi continuat campionatul pentru sesiunea de toamnă și aproape pretinzându-se favoriții au și luat victoria doar Camp însă a trebuit să se plece în fața Gloriei. Poate aceste matchuri n'au oferit sportul cel frumos, (Cat—Jim-bola) totuși, se observă febrilitatea jocurilor de campionat, cari încep a-și impune tot mai mult favoriții din toamna aceasta. Din cele 5 regiuni Arad, Brașov, Cluj, Oradea-Mare și Timișoara, numai Brașovul a terminat sezonul, în frunte cu echipa „Brașo-

via“ care este urmată de „Hargita“, apoi urmează „Cfr“, „Muncitorii“ și în fine „Lvria“. În celelalte regiuni fiind mai mare numărul echipelor din categoria I a jocurile vor continua.

Dăm aci evenimentele din Dumineca trecută.

Campionate

Regiunea Arad

Stând față'n față de data aceasta șase echipe de categoria întâia înfrângerea lui

Camp și ținuta eroică a lui SGA față de CAA, care cu o diferență minimală și-a asigurat în posesiune cele 2 puncte foarte valoroase, a produs senzație considerabilă. Echipa mai au dela 1—3 matchuri în această sesiune dar după cum se cam vede CAA, care azi este conducătorul va avea de rivali pe Muncitorii și Camp-iști.

CAA—SGA
3:2 (0:2)

Intâlnirea acestor vechi rivali s'a desfășurat Duminecă înainte de inasă, care match din punctul de vedere atractiv n'a corespuns și nu a prea satisfăcut. CAA pornește în luptă, cu izbândă sigură, pe când albi-albaștri jocă mai vârtos în repriza I-a foarte insufletești și și asigură 2 goluri. În repriza doua însă nu pot rezista tempoul dictat de adversari și pierd jocul în raportul de 3:2. Arbitru: Rimbaș.

Gloria—Camp
2:1 (0:1)

În termenii cei mai eloziosi trebuie să scriem despre jocul acestor două echipe dar mai vârtos jocul Gloriei trebuie remarcat, care așa se vede s'a ridicat prin ansamblu echipei ca să se pronunțe, în sfârșit, decisiv și impunător adversarului temut. Revenindu-și jucătorii în formă în repriza a doua au dominat net și prin golurile lui Presovski și Vasvari își asigură izbânda.

Remarc ca cei mai buni la Gloria Magori, Szabo, Kiss, Presovski și Crăznic, la Camp: Mezner.

Jul—Simeria
7:1 (6:0)

Cat. II:

Înțelegerea—Hakoach
5:2

Pitici:

Camp—Muncitorii, Arad
3:0

Juniori:

S. G. A.—C. A. A.
3:0

Gloria II.—Olimpia II.
4:2

Regiunea Brașov

Brașovia—CFR.
2:0

Regiunea Cluj

Universitatea—Haggibor
1:0

Victoria—CFR.
0:0

Comercianții—Akademia
3:0

Muncitorii Cluj—C. Athletic C.
2:2

Regiunea Oradea-Mare

C. A. O.—Înțelegerea
1:0

Torekve—Samsou
4:0

Satmar—Salonta
2:2

B-horol—Torekve—Satmar
3:0

Regiunea Timișoara

Chinezul—Muncitorii
1:0

Sporta—Kadima
4:0

Rapid—Politehnica
3:1

C. A. T.—Jimboia
3:0

Economice.

Obligațiuni impuse societăților străine din nouele provincii

Ministerul de finanțe a trimis o circulară tuturor societăților cu sediul în nouele provincii, reamintindu-le obligația de a înainta ministerului declarații cu privire la sumele încasate dela autoritățile și statul maghiar și austriac, sub forma de ajutoare, st-pendii, participății și împrumut, spre a se vedea condițiunile în care au fost acordate.

Pentru depunerea acestor declarații ministerul a fixat un ultim termen de 30 de zile curând dela data înștiințării, atrăgând atenția societăților vizate, că în caz cand nu se vor conforma, vor fi pasibile de sancțiunile prevăzute sub art. 40 din legea din lunaie 1923, urmând să plătească o amendă egală cu de 20 de ori suma primită sub unul din titlurile specificate mai sus.

Vitele de rasă nu mai pot fi exportate

Observându-se că din ținutul Maramureșului negustorii cumpărau pe prețuri mici renunitele vaci elvețiene, pe care apoi le exportau în Turcia, realizând câștiguri imense, comisia zootehnică a județului Maramureș a luat măsuri ca acest trafic să se modereze. Asemenea vite se cumpără acum din Elveția cu 79—80 mii lei una, iar negustorii le cumpără de la noi cu 15 mii lei una.

Interesul economiei noastre naționale e să mărim cât mai mult stocul de animale de rasă. Când vacile cu lapte sunt așa de greu de găsit, măsura luată de comisia zootehnică e cât se poate de bună.

Devizele și valuta.

Rador, 26 Octombrie.

Zürich: Deschiderea: Inchiderea:

Berlin: 123.75 — 123.50

Amsterdam: 204.20 — 204.25

New-York: 520. — 520.25

Londra:	2337. —
Paris:	2720. —
Milano:	2250. —
Praga:	1550. —
Budapesta:	68. —
Belgrad:	742.50 —
București:	295. —
Varșovia:	100. —
Viena:	7325. —

București închiderea: Paris 925. —
818. Berlin—, Newyork 180. —, Zurich 35. —, Viena 25. —, Praga 125. —, pestă —

Valute: Napoleon: 710, Marcadez: 125, lira turcească 95, font englez francez 9.90, franc elvețian 33. —, drachma 320, dinar 255, dolar 181. —, austriacă 26.50, coroana maghiară col 533, Marca polonă 34. —

Poșta Redacției

N. C. C. Am dori coresp. impresii. Cele trimise sunt totdeauna în stil telegrafic. Credem, mai putem utiliza.

Fallus. Ești departe în viața piscut Olimpului nu-l zărești. Nu-l vezi vremea cu versurile. E cel mai mare și se cer atâtea calități!

Reclama

e sufletul comerțului

Tipografia „Aradul”

aranjată cu cele mai moderne mașini de tipar și cele mai moderne litere pentru pregătirea tuturor lucrărilor aparținătoare acestei branșe, precum: reviste literare, anuare școlare, invitări de cununie, botez, petreceri, bilete de vizită, etc. etc.

Tipografia Aradul S. P. A.

ARAD, Bul. Reg. Maria 12. (În curte la dreapta)